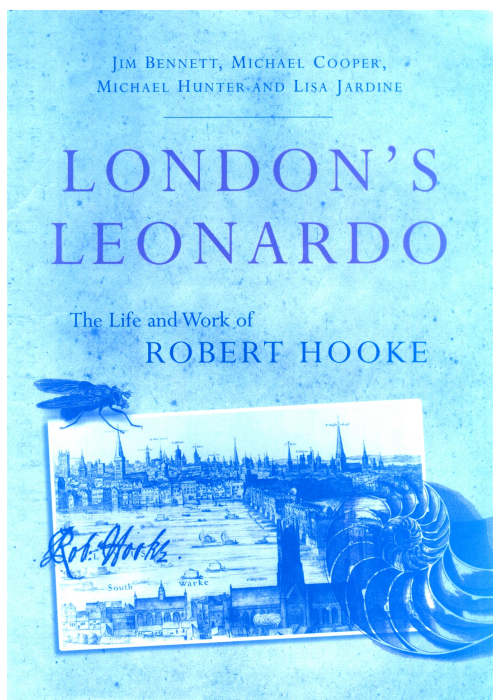

DVE KNJIGI O ROBERTU HOOKU

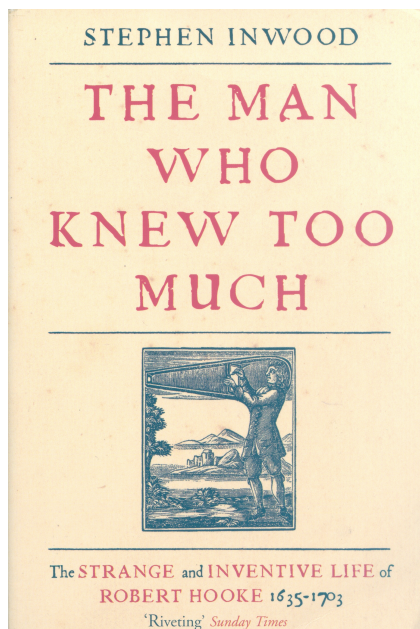
Jim Bennett, Michael Cooper, Michael Hunter in Lisa Jardine: LONDON'S LEONARDO – THE LIFE AND WORK OF ROBERT HOOKE, Oxford University Press, Oxford 2003, 240 strani.

Stephen Inwood: THE MAN WHO KNEW TOO MUCH – THE STRANGE AND INVENTIVE LIFE OF ROBERT HOOKE 1635–1703, Pan Books, London 2003, 544 strani.

Obe knjigi ponovno odkrivata zanimivo podobo Roberta Hooka (1635–1703), ki ga poznamo predvsem po *Hookovem zakonu*: razteg vzmeti je premo sorazmeren sili. Hooke je to izrazil po latinsko: UT TENSIO, SIC VIS (*Kakršen raztezek, takšna sila*) in to sprva skrnil v anagram: CEIHNOSSTTUU. Njegovi drugi dosežki so bili tri stoletja skoraj pozabljeni. Šele v zadnjih letih spoznavamo, da je bil odličen znanstvenik in izumitelj na mnogih področjih in da je njegova intuicija prehitevala čas zlasti na področju geologije in biologije, kjer je pravilno razložil nastanek fosilov in zagovarjal spreminjanje vrst. Hookova vsestranskost, ki je vključevala tudi slikarsko izobrazbo, je najbolje prišla do izraza v knjigi *Micrographia or some Physiological Descriptions of Minute Bodies made by Magnifying Glasses with Observations and Inquiries thereupon* (1665). V njej najdemo naravnost čudovite slike žuželk, pa tudi rastlinskega in mineralnega sveta, sad natančnega opazovanja z mikroskopom in povečevalnim steklom. Odkril je in imenoval celice v pluti, čeprav so ga zanimale predvsem zaradi mehaničnih lastnosti plute – prožnosti in majhne gostote. Hookova *Micrographia* je imela izreden vpliv na evropsko znanost. Slovenski prevod Hookovega opisa celic najdemo na spletni strani *Zeleni škrat*.

Skoraj neverjetno je, da Angleži do zdaj njegovih dosežkov niso poskušali ovekovečiti. Razlog je v Hookovem konfliktu z Isaacom Newtonom. Ko je Newton leta 1672 objavil svoj članek o barvah, je Hooke zavrnil Newtonove rezultate o beli svetlobi kot mešanici barv in svetlobi kot curku delcev – sam je zagovarjal valovno teorijo. Kot je sam priznal, je za študij Newtonovega članka in pisanje zavrnitve „imel časa“ le tri ali štiri ure. To za Hooka, ki je bil navajen delati hitro in več stvari hkrati, verjetno niti ni bilo posebno nenavadno. Zdi se, da je bilo v ozadju tudi ljubosumje na Newtona. Newton je užaljen hotel izstopiti iz Royal Society, ker tega Hooku nikoli ni mogel odpustiti. Ta zamera je imela za Hooka posledice, ki jih je čutiti še danes. Obe knjigi se Newtonovega odnosa do Hooka lotevata skrajno previdno.

Prvo knjigo so napisali štirje specialisti. Zadnji del zelo podrobno opisuje Hookovo nenehno jemanje raznih poživil, kar mu je sčasoma uničilo zdravje. Najden je bil namreč Hookov dnevnik, ki vsebuje mnoge presenetljive podrobnosti.

Stephen Inwood je drugo knjigo kljub velikemu obsegu naredil privlačno. Knjiga opisuje tudi takratno družbo in vsebuje nekatere bolj škandalozne strani življenja Hooka in njegovih sodobnikov. Nekatere podrobnosti se slovenskemu bralcu zdijo prvi hip nezanimive. Hooke je bil recimo Gresham Professor of Geometry na Gresham College v Londonu. No, prav ta položaj je pred kratkim dobil Robin Wilson, matematik, ki ga dobro poznamo tudi pri nas.

Hooke je bil s svojimi racionalnimi in dobrimi razlagami naravnih pojavov presenetljivo moderen. Poleg znanosti se je ukvarjal še z drugimi stvarmi. Bil je eden od arhitektov obnove Londona po velikem požaru leta 1666, stavbar in zemljemerec, izumitelj vertikalnih drsnih oken, uravnovešenih z utežmi. Tudi ti njegovi prispevki so bili dolgo pozabljeni.

Peter Legiša